

Redaktor: biologiya elmləri doktoru,
prof. Qasımov N.A.

Rəyçilər: biol.elmləri namizədləri
dos. Tağı-zadə Z.A.,
dos. Məmmədov Z.M.

A.Ə.Quliyev, T.H.Həsənov, S.Q.Güləhmədov, S.N.Ömərova.

Biokimya və immunologiyadan praktikum.

Bakı, 2005, 273 səh.

(Dərslik və dərs vəsaitləri seriyasından)

Praktikum 2 hissədən ibarətdir: birinci hissə 5 bölmədə birləşdirilmiş 75 laboratoriya işini əhatə edir. Burada amin turşuları, zülallar, fermentlər, karbohidratlar, lipidlər və vitaminlər üçün mühüm kəmiyyət və keyfiyyət reaksiyaları öz əksini tapmışdır. İkinci hissə isə, 3 bölmədən ibarət olub, heyvanlarda immunoloji təcrübə modellərini, immunoferment analizini və immunoqlobulinlərin ayrılması və analizi üçün lazım olan ən müasir üsulları (duzlaşdırma, xromatoqrafiya, elektroforez, immunoblotinq) özündə birləşdirən 23 laboratoriya işini əhatə edir.

Vəsait universitetin biologiya fakültəsi, tibb və pedaqoji universitetlərinin tələbələri üçün nəzərdə tutulmuşdur. Lakin kitabdan biokimyaçılar, immunoloqlar da istifadə edə bilərlər.

Diqqətinizə çatdırdığımız praktikum Bakı Dövlət Universitetinin Biologiya fakültəsində təhsil alan tələbələr üçün nəzərdə tutulmuşdur. Kitabın ilk nəşri 1976-cı ilə, ikinci nəşri isə 1990-cı ilə təsadüf edir. Əvvəlki nəşrlərin hər ikisi kiril əlifbası ilə nəşr olunmuşdur. Lakin latın əlifbasına keçidlə bağlı kitabın yenidən nəşr olunması nəzərdə tutulmuş və bununla əlaqədar kitabda yeni əlavələr və düzəlişlər edilməsinə imkan yaranmışdır. Ona görə də ilk dəfə olaraq azərbaycan dilində immunologiyadan əsas laboratoriya məşğələlərini əhatə edən mövzular da kitaba daxil edilmişdir.

Praktikumun I hissəsində öz əksini tapmış laboratoriya məşğələlərinin əksər hissəsi keyfiyyət analizi xarakteri daşıyır və müxtəlif maddələrin, onların tərkibinə daxil olan funksional qrupların aşkar edilməsinə, fiziki, kimyəvi xassələrinin müəyyən olunmasına həsr olunmuşdur.

Proqramda olan ardıcılığa uyğun olaraq əvvəlcə «Zülallar və amin turşuları» bölməsi şərh edilmiş, onlar üçün keyfiyyət reaksiyaları, miqdarı analitik üsullar işıqlandırılmışdır. Əvvəlki nəşrlərdə olan və artıq hesab etdiyimiz bəzi məlumatlar ixtisar edilmiş və müvafiq düzəlişlər aparılmışdır.

I bölmədə nəzərdə tutulan, vəsfi və keyfiyyət xarakterli, fiziki-kimyəvi göstəriciləri səciyyələndirən işlər dəyişilmədən saxlanılmışdır. Xüsusi yanaşma tələb edən reaktiv və məhlulların hazırlanması haqqında məlumatlar «Əlavələr» bölməsində öz əksini tapmışdır.

Karbohidratlar bölməsində müəyyən yerdəyişmələr aparılmış və müvafiq düzəlişlər edilmişdir. IV və V bölmələr müvafiq olaraq, lipidlərə və vitaminlərə həsr edilmişdir. Fermentlərin əsasən zülal təbiətli olmasını nəzərə alaraq, onlarla bağlı işlər II bölməyə - zülallar və amin turşuları bölməsindən sonraya keçirilmişdir.

II hissə immunologiyadan laboratoriya işlərinə həsr edilmişdir. Burada VI, VII və VIII bölmələrə müvafiq olaraq heyvanlarla işləmək üçün təcrübələr, modellər, immunoferment analizi və nəhayət immunoqlobulinlərin ayrılması və analizi üçün lazım olan müasir metodlar-elektroforez, xromatoqrafiya, immunoblotinq geniş şərh edilmişdir.

İstər I, istərsə də II hissənin hər bölməsində verilən bilikləri möhkəmləndirmək məqsədi ilə bölmələrin sonunda suallar bloku verilmişdir. Kitabda verilən materiallara aydınlıq gətirmək üçün oraya çoxlu sayda cədvəl və sxemlər, həmçinin şəkillər salınmışdır.

Praktikumdən digər tibbi və bioloji profilli tədris ocaqlarında təhsil alan tələbələr, eksperimental-biokimyəvi, tibbi tədqiqat müəssisələrinin əməkdaşları da istifadə edə bilərlər.

Kitabın tərtibatı və mövzuların şərhinə aid oxucuların tənqidi fikirləri bizim üçün qiymətli olduğu üçün onlara əvvəlcədən minnətdarıq.

Müəlliflər